

EdTech2023 – Rekomandimet për politika Formimi i së ardhmes së arsimit në një botë digjitale

Data e publikimit: Dhjetor 2023

Përmbajtja

Përmbajtja.....	2
1 Avancim i Inteligjencës Artificiale (AI) në arsim	3
2 Mbështetja e evolucionit digjital në arsim.....	4
3 Praktikant inovative në klasë	4
4 Përmirësimi i zhvillimit profesional të mësimeve.....	4
5 Investimi në infrastrukturën arsimore digjitale.....	6
6 Nxitja e shkathtësive të së ardhmes.....	6
7 Promovimi i kompetencës dhe përfshirjes digjitale	7
8 Përqafimi i teknologjive AR/VR	7
9 Forcimi i privatësisë së të dhënave dhe sigurisë në internet.....	8
10 Rritja e shkathtësive të kodimit dhe të të menduarit kompjuterik	8

Rekomandime politikash nga konferenca EdTech 2023

Konferenca EdTech 2023 shënoi një moment historik domethënës në evolucionin e teknologjisë arsimore në Kosovë. Kjo konferencë mbledhi një grup të larmishëm ekspertësh, edukatorësh, politikbërësish dhe novatorësh të teknologjisë për të formuar në mënyrë bashkëpunuese të ardhmen e arsimit në një botë që po digjitalizohet me shpejtësi. Duke njohur ndikimin transformues të teknologjisë digjitale në mjediset arsimore, konferenca kishte për qëllim identifikimin e mënyrave për tejkalimin e boshllëqeve, nxitjen e bashkëpunimit dhe vendosjen e një agjende paraprijëse. Në vazhden e kësaj ngjarjeje vendimtare, rekomandimet e politikave, të dala nga kjo konferencë, nuk janë vetëm sugjerime, por thirrje urgjente për veprim, të synuara për të shfrytëzuar fuqinë e avancimeve teknologjike për të ri-definuar dhe përmirësuar peizazhin arsimor. Këto rekomandime mbulojnë fusha jetike si integrimi i AI (inteligjencës artificiale), përmirësimi i infrastrukturës digjitale, metodat inovative të mësimdhënies dhe trajnimi gjithëpërfshirës i mësimdhënësve, duke formuar së bashku themelin në ndërtimin e një sistemi arsimor të gatshëm për t'i përballuar sfidat e së ardhmes.

Ky dokument përshkruan dhjetë fusha kritike të veprimit, duke filluar nga shfrytëzimi i potencialit të AI-së në arsim deri te nxitja e kompetencës- dhe përfshirjes digjitale. Çdo sesion thellohet në rekomandime specifike, të mbështetura nga dëshmi dhe hapa të zbatueshëm, për të udhëhequr rrugëtimin e Kosovës drejt një sistemi arsimor me një të ardhme të sigurt.

Këto rekomandime janë një rezultat i drejtpërdrejtë i përpjekjeve bashkëpunuese të konferencës dhe janë krijuar për të qenë hapa veprues drejt një sistemi arsimor të avancuar teknologjik.

1 Avancim i Inteligjencës Artificiale (AI) në arsim

Zhvillimi i kornizave etike në AI: Integrimi i AI në arsim është një përpjekje emocionuese, por delikate. Duhet të zhvillohen korniza etike gjithëpërfshirëse për të siguruar transparencë rreth algoritmeve të AI-së, zvogëlimin e paragjyqimeve dhe sigurimin e objektivitetit, si dhe mbrojtjen e privatësisë së të dhënave të nxënësve. Këto korniza duhet të përfshijnë edukatorët, ekspertët e teknologjisë dhe profesionistët e etikës, për të siguruar një qasje të plotë dhe praktike.

Programet e edukimit në AI: Programet e edukimit në AI duhet të implementohen për edukatorët dhe nxënësit për të ndërtuar një kuptim gjithëpërfshirës dhe përdorim të përgjegjshëm të AI-së në mësim. Hartimi i këtyre programeve duhet të përfshijë konceptet themelore të AI-së, aplikimet e saj në arsim, konsideratat etike dhe shkathtësitë praktike për përdorimin e mjeteve të AI-së, duke synuar ndërtimin e një kuptimi themelor të AI-së dhe implikimet e saj në sferën arsimore.

Fillimi i pilot-projekteve të synuara: Duhet filluar me pilot-projekte në një numër të zgjedhur shkollash për të eksploruar integrimin e sistemeve të të mësuarit të personalizuar të drejtuar nga AI. Këto projekte duhet të fokusohen në vlerësimin e ndikimit të teknologjive të tilla në rritjen e angazhimit të nxënësve dhe përmirësimin e rezultateve të të nxënësve.

Zgjerimi i aplikacioneve të AI-së në arsim: Fushëveprimi i AI-së duhet të zgjerohet përtej mësimin të personalizuar për të përfshirë zhvillimin e vlerësimeve adaptive dhe mekanizmave të automatizuar të reagimit. Këto mjete duhet t'u ofrojnë nxënësve përvoja të të mësuarit që janë të përshtatura për pikat e tyre të forta unike dhe fushat për përmirësim, duke ofruar reagime të menjëhershme dhe të personalizuar.

2 Mbështetja e evolucionit digjital në arsim

Kultivimi i një mendësie digjitale

Të menduarit digjital, që është thelbësore për t'iu përshtatur përparimeve digjitale, duhet të kultivohet tek edukatorët dhe nxënësit. Duhet të inkurajohet një mjedis që promovon inovacionin digjital, të menduarit kritik dhe sjelljen etike digjital.

Formimi i partneriteteve strategjike bashkëpunuese

Duhet të krijohen partneritete me kompanitë teknologjike dhe OJQ-të për të prezantuar teknologji të avancuara dhe metoda të reja arsimore në klasa, duke pasuruar përvojën e mësimit.

Fuqizimi i edukatorëve

Duhet të zbatohen programe gjithëpërfshirëse të trajnimit për edukatorët, duke rritur shkathësitë e tyre për të përdorur në mënyrë efektive mjetet digjitale në mësimdhënie. Duhet të ofrohen punëtori mbi mjetet digjitale, metodat inovative të mësimdhënies dhe platforma online, duke siguruar që edukatorët të jenë në vijën e parë të mësimit digjital.

3 Praktikrat inovative në klasë

Zbatimi i metodave të mësimdhënies së invertuar (flipped learning method)

Kalimi nga mësimdhënia tradicionale e bazuar në leksione në modelet të të mësuarit të invertuar. Shkollat duhet të integrojnë në mënyrë aktive mësimet video-interaktive, të incizuara paraprakisht, me të cilat nxënësit mund të angazhohen në shtëpi. Koha në klasë duhet të përdoret për aktivitete bashkëpunuese, ushtrime për zgjidhjen e problemeve dhe diskutime, të gjitha të lehtësuara nga mësimdhënësi. Kjo qasje do t'i bëjë ndërveprimet në klasë më dinamike dhe të fokusuara në aplikim dhe eksplorim.

Adoptimi i teknikave të lojërave

Futja e lojërave (angl. gamification) në procesin mësimor. Autoritetet arsimore duhet t'i udhëzojnë shkollat për të përfshirë elemente të ngjashme me lojërat si dhe shpërblime në kurrikulën e tyre. Këto elemente mund të përfshijnë poentimin me pikë, skenarët konkurrues dhe distinktivët shpërblyes, për të rritur angazhimin dhe motivimin e nxënësve. Kjo metodë pritet të sjellë përtërirje të entuziazmit për të mësuar dhe t'i ndihmojë nxënësit të përjetojnë gëzimin e përvetësimit të njohurive.

Incentivat për planifikimin kreativ të mësimetve

Njohja dhe shpërblimi i mësimdhënësve që bëjnë më shumë duke integruar teknologjinë dhe metodat inovative në planet e tyre mësimore. Vendosija e granteve ose çmimeve për plane mësimore të përmirësuara në mënyrë të jashtëzakonshme përmes teknologjisë, duke motivuar kështu edukatorët të ndajnë praktikrat e tyre më të mira dhe duke frymëzuar në këtë mënyrë edhe kolegët e tyre. Kjo promovon një kulturë kreativiteti dhe inovacioni, duke nxitur kështu evolucionin e vazhdueshëm të praktikave të mësimdhënies dhe të nxënësve.

4 Përmirësimi i zhvillimit profesional të mësimdhënësve

Elementet thelbësore

Programet e zhvillimit profesional të mësimit duhet të përfshijnë këto elementet thelbësore:

- a) **Trajnim i specializuar në veglat digjitale:** Ofrimi i programeve të trajnimeve të synuara për mësimit për të zhvilluar shkathtësi në përdorimin e veglave dhe burimeve digjitale. Kjo përfshin trajnimin në shkathtësi bazë dhe të avancuara kompjuterike, softuerët arsimor dhe platformat online të mësimit.
- b) **Metodologjitë inovative të mësimit:** Ofrimi i seminareve dhe kurseve mbi metodologjitë inovative të mësimit që përdorin teknologjinë. Kjo mund të përfshijë modelet e të nxënësve të kombinuar, teknikat e mësimit të invertuar dhe përdorimin e multimedive në planifikimin e mësimit.
- c) **Zhvillimi i vazhdueshëm profesional:** Rishikimi dhe rafinimi i sistemit ekzistues të zhvillimit të vazhdueshëm profesional të mësimit, për të siguruar që ai i përmbushë në mënyrë efektive nevojat e epokës digjitale. Kjo përfshin:
 - **Përshtatjen e ofertave të trajnimit:** Racionalizimi i gamës së trajnimeve të disponueshme për t'u fokusuar më shumë në shkathtësi digjitale dhe metodologjitë inovative të mësimit. Kjo do të ndihmojë në parandalimin e zbehjes së qëllimit dhe efektivitetit të programit.
 - **Procesi i përzgjedhjes së udhëhequr:** Zbatimi i një sistemi që i udhëzon mësimit drejt zgjedhjes së kurseve të zhvillimit profesional që janë më të rëndësishmet për arsimin digjital. Kjo mund të arrihet përmes një liste kurseve të rekomanduara ose të detyrueshme, të përshtatura posaçërisht për rritjen e aftësive digjitale.
 - **Cilësia mbi sasinë:** Zhvendosja e theksit nga plotësimi i orëve minimale të trajnimit në arritjen e zhvillimit kuptimplotë profesional. Kjo mund të përfshijë vendosjen e qëllimeve specifike për përvetësimin e shkathtësive digjitale dhe praktikave inovative të mësimit brenda kornizës së zhvillimit profesional.
 - **Monitorimi dhe vlerësimi:** Krijimi i mekanizmave të fuqishëm të monitorimit dhe vlerësimit për të siguruar që programet e zhvillimit profesional po kontribuojnë efektisht në rritjen e shkathtësive digjitale të mësimit. Vlerësimet dhe informatat e rregullta kthyese nga mësimit, si dhe matjet e performancës së nxënësve mund të ndihmojnë në përmirësimin e vazhdueshëm të programit.
 - **Inkurajimi i specializimit:** Nxitja e mësimit që të specializohen në fusha të caktuara të edukimit digjital. Kjo mund të përfshijë programe certifikimi ose mirënjohje shtesë për ata që demonstrojnë ekspertizë në shkathtësi specifike digjitale ose metodologji mësimore.
- d) **Nxitja e rritjes profesionale:** Njohja dhe shpërblimi i mësimit që angazhohen në mënyrë aktive në zhvillimin profesional dhe integrojnë me sukses shkathtësi të reja në praktikën e tyre të mësimit.
- e) **Mësimi i ndërmjetëm dhe mentorimi:** Krijimi i rrjeteve të mësimit mentorë, të cilët mund t'i udhëheqin dhe mbështesin kolegët e tyre në integrimin e teknologjisë në klasat e tyre. Inkurajimi i mësimit nga kolegët përmes seminareve, forumeve në internet dhe projekteve bashkëpunuese. Duke shfrytëzuar ekspertizën dhe përvojat kolektive të mësimit, Kosova mund të ushqejë një sistem të fuqishëm mbështetës për rritje të vazhdueshme profesionale dhe shkëmbim të njohurive.
- f) **Mbështetje për zhvillimin e kurrikulës:** Asistimi i mësimit në zhvillimin dhe përshtatjen e kurrikulës që përfshin mjete digjitale dhe metodologji inovative, në përputhje me standardet moderne arsimore dhe nevojat e nxënësve.
- g) **Qasja në resurse:** Sigurimi që mësimit të kenë qasje në një gamë të gjerë burimesh dhe mjeteve digjitale për të mbështetur mësimit dhe rritjen e tyre profesionale. Kjo

mund të përfshijë abonimet në platformat arsimore, qasjen në bibliotekat digjitale dhe disponueshmërinë e pajisjeve teknologjike.

- h) **Partneritete me institucione arsimore:** Bashkëpunimi me universitete dhe institucione arsimore për të ofruar programe të specializuara trajnimi dhe certifikimi në teknologjitë digjitale dhe mësimdhënie inovative.
- i) **Adresimi i ndarjes digjitale:** Sigurimi i mundësive të barabarta dhe të arritshme për zhvillim profesional për të gjithë mësimdhënësit, pavarësisht vendndodhjes së tyre ose burimeve të shkollës së tyre.

Fokusi në cilësi

Zhvendosja e theksit nga përmbushja e kërkesave minimale për orë trajnimi në arritjen e zhvillimit kuptimplotë të shkathtësive dhe rritjes pedagogjike. Vendosja e objektivave të qarta për programet e zhvillimit profesional, duke u fokusuar në rezultate të matshme dhe në praktika të përmirësuara të dukshme të mësimdhënies. Monitorimi dhe vlerësimi i vazhdueshëm i këtyre programeve, duke përfshirë informatat kthyes nga mësimdhënësit dhe nxënësit për të siguruar efektivitetin dhe rëndësinë e tyre.

5 Investimi në infrastrukturën arsimore digjitale

Mbyllja e hendekut: Për të adresuar barrierën aktuale ndaj mësimin digjital për shkak të një raporti të lartë nxënës-kompjuter, është i nevojshëm një investim thelbësor në infrastrukturën digjitale.

Objektivat specifike të reduktimit: Qëllimi është të reduktohet raporti nxënës-kompjuter në 8:1 deri në vitin 2028, duke vendosur Kosovën në linjë me standardet e avancuara Evropiane në arsimin digjital.

Zgjerimi i resurseve teknologjike: Ky investim duhet të përfshijë një larmi mjedesh digjitale si kompjuterë, tabletë dhe programe arsimore ndërvepruese, duke siguruar një mjedis mësimor digjital gjithëpërfshirës.

Mirëmbajtja dhe mbështetja e qëndrueshme: Krijimi i një sistemi për mirëmbajtjen dhe mbështetjen teknike të këtyre resurseve teknologjike për të siguruar jetëgjatësinë dhe përdorimin efektiv të tyre.

Trajnim për përdorim efektiv: Shoqërimi i këtij investimi me programe të fuqishme trajnimi për edukatorët dhe nxënësit, duke siguruar që teknologjia e re të përdoret në potencialin e saj të plotë arsimor.

Qasje e barabartë në të gjitha shkollat: Sigurimi që këto avancime teknologjike të shpërndahen në mënyrë të barabartë në të gjitha shkollat, duke i kushtuar vëmendje të veçantë zonave rurale ose të nënshërbyera, për të kapërcyer ndarjen digjitale.

6 Nxitja e shkathtësive të së ardhmes

Kurrikula e orientuar drejt së ardhmes

Përgatitja e nxënësve me shkathtësi që u nevojiten për të lulëzuar në peizazhin digjital që po zhvillohet me shpejtësi. Rishikimi i kurrikulave kombëtare për të integruar shkathtësitë thelbësore të orientuara drejt së ardhmes, si të menduarit logjik, të menduarit kompjuterik, të menduarit kritik, zgjidhja e problemeve, bashkëpunimi dhe edukimi digjital. Ky rishikim duhet të marrë parasysh:

- **Mësimin ndërdisiplinor:** Përfshirja e të mësuarit në të gjitha disiplinat, me fokus në teknologji, arte digjitale dhe shkenca. Krijimi i realitetit kur nxënësit aplikojnë aftësi kodimi për të zgjidhur problemet matematikore ose analizojnë të dhënat historike përmes përvojave të realitetit virtual.
- **Përmirësimin e trajnimit të mësimitdhënësve:** Ofrimi i trajnime në metodat inovative të mësimitdhënies për edukatorë dhe promovimi i këtyre shkathtësive. Inkurajimi i mësimit të bazuar në projekt, hulumitimin e hapur dhe aktivitetet bashkëpunuese për zgjidhjen e problemeve me qëllim të të menduarit kritik, gjindshmërinë dhe përshtatjen.
- **Theksimin e edukimit digjital:** Sigurimi që të gjithë nxënësit të bëhen të shkathtë në përdorimin e mjeteve digjitale në mënyrë të sigurt dhe të përgjegjshme. Zhvillimi i programeve digjitale të përshtatshme për moshën, që mbulojnë tema si siguria online, privatësia e të dhënave dhe konsumimi përgjegjës i informacionit.
- **Mësimdhënien bashkëpunuese dhe të bazuar në projekte:** Zbatimi i strategjive arsimore që inkurajojnë punën në grup, komunikimin dhe adaptabilitetin.
- **Partneritetet me industri:** Krijimi i bashkëpunimeve me kompanitë e teknologjisë për shkëmbim të përvojave dhe njohurive nga bota reale.
- **Zhvillimin gjithëpërfshirës të shkathtësive:** Zhvillimi i shkathtësive të qasshme për të gjithë nxënësit, veçanërisht për ata nga komunitetet e marginalizuara.
- **Kulturën e të mësuarit gjatë gjithë jetës:** Inkurajimi i të mësuarit dhe përshtatjes së vazhdueshme mes nxënësve dhe edukatorëve.

Përditësimet e vazhdueshme të kurrikulës

Krijimi i një mekanizmi për rishikimin dhe përditësimin e rregullt të kurrikulës për të mbetur relevant dhe për t'iu përshtatur ndryshimeve teknologjike dhe ekonomike. Kjo siguron që nxënësit të fitojnë shkathtësi më të kërkuara në peizazhin gjithnjë në ndryshim të së ardhmes.

7 Promovimi i kompetencës dhe përfshirjes digjitale

Mbyllja e hendekut digjital

Sigurimi i qasjes së barabartë në teknologji dhe mundësi digjitale për të gjithë nxënësit, pavarësisht prejardhjes ose statusit të tyre socio-ekonomik. Zbatimi i iniciativave si ofrimi i pajisjeve të subvencionuara për familjet në nevojë, partneriteti me organizatat e komunitetit për të ofruar seminare të Edukimit digjital dhe krijimi i qendrave të dedikuara me qasje në internet në zonat e nënshërbyera. Duke eliminuar ndarjen digjitale, Kosova mund të sigurojë që të gjithë nxënësit të kenë mundësinë të përfitojnë nga fuqia transformuese e teknologjisë.

Praktikat e mësimitdhënies gjithëpërfshirëse

Përshtatja ndaj stileve të ndryshme të mësimit dhe të shkathtësive në klasë. Zhvillimi i metodave të mësimitdhënies që u përshtaten nxënësve me nevoja dhe preferenca të ndryshme të mësimit. Përdorimi i teknologjive ndihmëse dhe mjeteve të personalizuar të mësimit për të kapërcyer boshllëqet dhe për të krijuar një mjedis mësimesor gjithëpërfshirës ku çdo nxënës ndihet i fuqizuar për të marrë pjesë dhe për të pasur sukses.

8 Përqafimi i teknologjive AR/VR

Eksplorimi i potencialit dhe programet pilot

Realiteti i augmentuar (AR) dhe ai virtual (VR) e posedojnë një potencial të madh për transformimin e arsimit. Duhet investuar në programet kërkimore dhe pilot për të eksploruar praktikat më të mira për integrimin e këtyre teknologjive në proceset e mësimdhënies dhe të të nxënësve. Le të imagjinojmë nxënësit që kryejnë udhëtime virtuale në vendet historike, duke u zhytur në koncepte komplekse shkencore përmes simulimeve VR ose duke bashkëpunuar në projekte ndërvepruese në mjediset virtuale. Këto inovacione mund ta bëjnë mësimin më tërheqës, më intensiv dhe më efektiv.

Bashkëpunimi dhe hulumtimi

Rekomandohet partneriteti me universitetet, institucionet kërkimore dhe kompanitë e teknologjisë për të zhvilluar përvoja inovative të të mësuarit AR/VR dhe për të kryer kërkime rigorozë mbi efektivitetin e tyre. Ndarja e praktikave më të mira dhe bashkëpunimi në zhvillimin e kurrikulës për të siguruar integrimin e përgjegjshëm dhe me ndikim të këtyre teknologjive në arsim.

9 Forcimi i privatësisë së të dhënave dhe sigurisë në internet

Kornizat Ligjore dhe arsimi

Kornizat gjithëpërfshirëse ligjore dhe programet arsimore duhet të zhvillohen për të siguruar privatësinë e të dhënave të nxënësve dhe për të promovuar sjellje të sigurt në internet. Duhet të zbatohen politika të qarta të qeverisjes së të dhënave për të edukuar nxënësit dhe mësuesit mbi praktikën e përgjegjshme në internet dhe për t'i pajisur ata me shkathtësi për të lundruar në botën digjitale në mënyrë të sigurt dhe kritike. Zbatimi i programeve të qytetarisë digjitale që nxisin sjelljen etike në internet dhe përdorimin e përgjegjshëm të teknologjisë.

Bashkëpunim me ekspertët

Bashkëpunimi me ekspertët të sigurisë kibernetike, organizatat për mbrojtjen e fëmijëve dhe grupe të mbrojtjes së privatësisë, për të zhvilluar strategji efektive parandaluese dhe resurse arsimore. Krijimi i mekanizmave për raportimin e ngacmimeve kibernetike, ngacmimeve në internet dhe kërcënimeve të tjera në internet, për të siguruar një mjedis të sigurt për mësim për të gjithë.

10 Rritja e shkathtësive të kodimit dhe të të menduarit kompjuterik

Integrimi i kurrikulës

Përfshirja e kodimit dhe të menduarit kompjuterik në kurrikulë në të gjitha nivelet arsimore. Kjo përfshin mësimin e gjuhëve themelore të programimit, nxitjen e shkathtësive për zgjidhjen e problemeve dhe zhvillimin e një kuptimi të fortë të logjikës kompjuterike.

Punëtori dhe kabinetet interaktive të kodimit

Krijimi i punësive të dedikuara për kodim dhe kabinetet kompjuterike në shkollë. Këto hapësira duhet t'u ofrojnë nxënësve përvojë praktike në kodim, duke përdorur mjete dhe platforma që stimulojnë interesin e tyre në shkencën dhe teknologjinë kompjuterike.

Zhvillimi profesional për edukatorët

Ofrimi i trajnimeve të specializuara të kodimit dhe të të menduarit kompjuterik për mësuesit. Këto programe trajnimi duhet t'u mundësojnë edukatorëve të mësojnë në mënyrë efektive parimet e kodimit dhe të integrojnë të menduarit kompjuterik nëpër lëndë të ndryshme.

Partneritetet për mësim të zgjeruar

Krijimi i bashkëpunimeve me kompanitë e teknologjisë dhe institucionet e arsimit të lartë për të sjellë përvojat e kodimit nga bota reale në klasë. Këto partneritete mund të ofrojnë resurse, leksione me ekspertë dhe mundësi për projekte studentore.

Promovimi i zgjidhjes së problemeve përmes teknologjisë

Inkurajimi i aplikimit të kodimit dhe të menduarit kompjuterik në zgjidhjen e problemeve të botës reale. Zbatimi i iniciativave si garat e kodimit dhe hakathonët për të angazhuar nxënësit në aktivitete krijuese dhe bashkëpunuese për zgjidhjen e problemeve.